

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.04.2000, sp. zn. 32 Cdo 2826/99, ECLI:CZ:NS:2000:32.CDO.2826.1999.1

Číslo: 45/2001

Právní věta:

Jestliže akciová společnost zaslala majitelům akcií na majitele pozvánku na valnou hromadu a již neuveřejnila oznámení o konání valné hromady, nelze takový postup posuzovat jako porušení ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 142/1996 Sb. (dnes § 184 odst. 4 obch. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.04.2000

Spisová značka: 32 Cdo 2826/99

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 13. 5. 1998, kterým tento soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady žalované ze dne 4. 3. 1994 o zvýšení základního jmění a změně stanov.

Odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně posuzoval správně projednávanou věc podle ustanovení obchodního zákoníku ve znění před novelou provedenou zákonem č. 142/1996 Sb. (dále jen "novela").

Posuzovaná valná hromada byla svolána na 4. 3. 1994 pozvánkou ze dne 4. 1. 1994 společně s mimořádnou valnou hromadou konanou dne 28. 1. 1994 a třetí řádnou valnou hromadou konanou dne 10. 6. 1994. Odvolací soud nevyloučil, aby byla jednou pozvánkou svolána mimořádná valná hromada a zároveň po ní následující řádná valná hromada, na které mají být projednány otázky, navazující na závěry předchozí valné hromady. Obchodní zákoník před novelou v § 184 odst. 3 stanovil pouze minimální lhůtu 30 dnů před konáním valné hromady, ve které musela být zaslána pozvánka nebo uveřejněno oznámení o konání valné hromady. Svolání řádné valné hromady s dvoutměsíčním předstihem považuje odvolací soud ještě za lhůtu adekvátní.

Odvolací soud dále uzavřel, že ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák., ve znění platném v době svolání valné hromady, bylo kogentní. Účastníci učinili nesporným, že ve stanovách žalované platných do 28. 1. 1994 nebyl určen deník, ve kterém mělo být oznámeno konání valné hromady, k takovému určení došlo až po svolání valné hromady. Odvolací soud dospěl k závěru, že tato změna neměla pro způsob svolání již svolané valné hromady žádný význam.

Dovolatelka neprokázala, zda a jakým způsobem uveřejnila oznámení o konání napadané valné hromady, proto odvolací soud uzavřel, že porušila ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák. Odvolací soud však neshledal porušení ustanovení § 202 odst. 1, věta druhá, obch. zák., upravujícího oddělené hlasování podle druhu akcií. Co do druhu se akcie rozlišují na akcie kmenové, zaměstnanecké a prioritní. Jestliže tedy jednací řád žalované požadoval oddělené hlasování akcií na jméno a akcií na majitele, nemělo takové ustanovení oporu v zákoně, ani ve stanovách žalované.

Před účinností novely nebylo třeba při zvyšování základního jmění postupovat dvoufázově, jako po její účinnosti. V projednávané věci však došlo k úpisu akcií jiným způsobem, než schválila mimořádná valná hromada a než jaký vyplýval z výzvy k upisování akcií. Žalovaná sama připustila, že se valná hromada znovu zabývala zvýšením základního jmění, o kterém bylo rozhodnuto již na (nenapadené) valné hromadě konané dne 28. 1. 1994 jen proto, aby schválila jeho zvýšení nepeněžitým vkladem. Přitom pozvánka na valnou hromadu ani oznámení o jejím konání neobsahovaly náležitost povinnou pro zvýšení základního jmění nepeněžitým vkladem, totiž uvedení předmětu tohoto vkladu a jeho navrhovanou hodnotu a dodržen nebyl ani požadavek odborného ocenění. Přitom mezi účastníky není sporné to, že o změně stanov hlasovaly na valné hromadě i hlasy spojené s akciemi, pocházejícími ze zvýšeného základního jmění, když účinky zvýšení nastávají až od zápisu zvýšení do obchodního rejstříku. Vzhledem k tomu, že základní jmění bylo zvýšeno o 50 %, nelze uvažovat o tom, že by bylo přijato usnesení i bez těchto hlasů.

Z uvedených důvodů se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o neplatnosti přijatých usnesení, byť ne ze všech důvodů, které dovodil soud prvního stupně. Pokud pak se žalovaná domáhá aplikace ustanovení § 183 odst. 2 obch. zák. po novele, již Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 22. 7. 1998, sp. zn. 1 Odon 587/98, dovodil, že zpětná aplikace tohoto ustanovení není možná.

K návrhu žalované připustil odvolací soud dovolání pro posouzení otázky, zda se může minoritní akcionář domáhat ochrany svých tvrzených práv pouze z formálních důvodů, aniž by mohly ovlivnit výsledky rozhodnutí valné hromady.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala dovolatelka v otevřené lhůtě dovolání. Co do důvodu přípustnosti odkázala na ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. V dovolání uvedla, že odvolací soud sice potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, na rozdíl od soudu prvního stupně však neshledal pochybení v hlasování o zvýšení základního jmění a současně uzavřel, že valná hromada, jejíž usnesení bylo napadeno žalobou, se vlastně konala nad rámec zákona, neboť o zvýšení základního jmění rozhodla již mimořádná valná hromada konaná dne 28. 1. 1994, která nebyla napadena žalobou na neplatnost usnesení valné hromady.

“V podstatě jediným důvodem, ve kterém se odvolací soud ztotožnil se soudem prvoinstančním, je to, že na valné hromadě bylo připuštěno hlasování neplatnými hlasy. Závěr odvolacího soudu o tom, že z toho důvodu nebylo platně přijato usnesení, o kterém bylo takto hlasováno, je však mylný. K chybnému hlasování došlo pouze u hlasovacího lístku D, kterým se hlasovalo o opětovné změně stanov tak, že nadále bude mít společnost pouze jednu formu akcií, a to akcie na majitele, nikoli již také akcie na jméno jako dosud. Pro tento návrh byla potřebná dvoutřetinová většina hlasů přítomných a ta byla chybně vypočtena, když bylo připuštěno hlasování hlasy ze zvýšení základního jmění. Jak však již dovolatelka uvedla v odvolání, vyplývá z výsledků hlasování, že pokud by byly

započteny pouze hlasy před zvýšením základního jmění, hlasovalo by pro tuto změnu 97,05 % přítomných hlasů.

Závěrem dovolatelka poukázala na potřebu zachování právní jistoty akcionářů. Prohlášením zvýšení základního jmění za neplatné by se staly neplatnými zaknihované veřejně obchodovatelné akcie z tohoto zvýšení, které ovšem nelze identifikovat. Kromě toho je v rozporu se zásadou poctivého obchodního styku, aby minoritní akcionář ohrožoval právní jistotu ostatních akcionářů.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.

Odvolací soud připustil dovolání pro posouzení otázky, zda se může minoritní akcionář domáhat ochrany svých tvrzených práv pouze z formálních důvodů, aniž by tyto důvody mohly ovlivnit výsledek rozhodnutí valné hromady.

O neplatnosti usnesení týkajícího se zvýšení základního jmění rozhodl odvolací soud především pro porušení ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák. spočívající v tom, že akcionáři s akciemi na majitele nebyli pozváni na valnou hromadu uveřejněním oznámení o jejím konání, ale "pouze" rozesláním písemné pozvánky a dále proto, že pozvánka na valnou hromadu ani oznámení o jejím konání neobsahovaly náležitost povinnou pro zvýšení základního jmění nepeněžitým vkladem, totiž uvedení předmětu tohoto vkladu a jeho navrhovanou hodnotu a dodržen nebyl ani požadavek odborného ocenění. O neplatnosti usnesení týkajícího se změny stanov pak rozhodl odvolací soud proto, že o změně stanov hlasovaly na valné hromadě i hlasy spojené s akciemi, pocházejícími ze zvýšeného základního jmění, když účinky zvýšení nastávají až od zápisu zvýšení do obchodního rejstříku. Odvolací soud dovodil, že z hlediska k tomu, že základní jmění bylo zvýšeno o 50 %, nelze uvažovat o tom, že by bylo přijato usnesení i bez těchto hlasů.

Dříve než mohl Nejvyšší soud rozhodnout o právní otázce, pro kterou připustil odvolací soud dovolání, musel se zabývat tím, zda ve všech uvedených případech, byly skutečně naplněny důvody neplatnosti tvrzené odvolacím soudem, neboť o porušení práva předestřené k posouzení jako právní otázka zásadního významu nelze vyslovit závazný právní názor, aniž by dovolací soud zkoumal, zda k takovému porušení skutečně došlo.

K otázce nedostatku pozvání akcionářů s akciemi na majitele na valnou hromadu žalované pak dovolací soud uzavřel, že jestliže byli tito akcionáři pozváni na valnou hromadu písemnou pozvánkou, kterou jim společnost doručila v dostatečném předstihu, jak uzavřel odvolací soud, nelze to, že již nebylo uveřejněno oznámení o konání valné hromady považovat za porušení ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák., ve znění platném v době svolání valné hromady. Účelem ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák. je zcela nepochybně zajistit, aby byli všichni akcionáři včas pozváni na valnou hromadu a tím jim byl umožněn výkon jednoho ze základních práv akcionáře, totiž práva účastnit se prostřednictvím valné hromady na řízení společnosti. Není pochyb ani o tom, že takovou účast daleko lépe umožní pozvánka, zasláná na adresu každého akcionáře, než oznámení uveřejněné v tisku, se kterým se z nejrůznějších důvodů nemusí mít akcionář možnost seznámit. Přitom v projednávané věci navíc, jak uzavřel odvolací soud nebyl ve stanovách určen deník, ve kterém má být oznámení uveřejněno a v době svolání valné hromady neměl ani obchodní zákoník podrobnější úpravu v tom směru.

Svolání valné hromady uveřejněním oznámení pro majitele akcií na majitele upravuje obchodní zákoník obecně pro majitele těchto akcií, neboť jde o akcie anonymní, o jejichž majitelích nevede akciová společnost seznam a nemá proto bez dalšího možnost majitele těchto akcií identifikovat a zaslat jim pozvánku na valnou hromadu. Jestliže však akciová společnost takovou možnost má, jak je tomu pravidlem u zaknihovaných akcií na majitele a namísto uveřejnění oznámení o konání valné hromady jim zašle pozvánku, nelze logickým a teleologickým výkladem uvedeného ustanovení než dospět k tomu, že společnost neporušila svoji povinnost, ale že jednala nad rámec svých povinností

ve prospěch akcionářů. Jakýkoli jiný výklad by byl stejně nelogický, jako kdyby byla prohlášena za neplatnou smlouva, pro kterou zákon předepisuje prostou písemnou formu jen proto, že byla uzavřena formou notářského zápisu. Protože ohledně posuzované otázky dovolací soud neshledal tvrzené porušení zákona, nemohl se ve vztahu k ní zabývat ani předestřenou otázkou zásadního právního významu.

Obdobná situace, byť z jiného důvodu, nastala i u posuzování otázky platnosti rozhodnutí o změně stanov, které podle závěru odvolacího soudu nebylo přijato potřebným počtem hlasů. Odvolací soud v projednávané věci uzavřel, že "vzhledem k tomu, že základní jmění bylo zvýšeno o 50 %, nelze uvažovat o tom, že by bylo přijato usnesení i bez těchto hlasů." Takový závěr však nelze bez dalšího považovat za závěr řádně odůvodněný, jak to soudu ukládá občanský soudní řád, když odvolací soud neodůvodnil, proč při zvýšení základního jmění o 50 % "nelze uvažovat o tom", že by bez hlasů z tohoto zvýšení bylo usnesení přijato. Pouhé konstatování zvýšení základního jmění o 50 % není dostatečným odůvodněním toho; že usnesení nebylo řádně přijato; takovým odůvodněním by mohlo být např. to, že valná hromada nebyla bez těchto hlasů usnášení schopná nebo, že bez neoprávněně uplatněných hlasů nebylo napadené rozhodnutí valné hromady přijato dostatečným počtem hlasů, apod. učiněné po řádném zjištění skutkového stavu v tom směru. Tím však odvolací soud své rozhodnutí neodůvodnil. Přitom nedostatek řádného odůvodnění rozhodnutí je dovolacím důvodem ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., ke kterému musí dovolací soud přihlídnout, je-li dovolání přípustné, i bez návrhu.

Proto Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v části, týkající se usnesení o změně stanov zrušil.

Z odůvodnění:

Pokud jde o namítané porušení práva spočívající v tom, že pozvánka na valnou hromadu ani oznámení o jejím konání neobsahovaly náležitost povinnou pro zvýšení základního jmění nepeněžitým vkladem, totiž uvedení předmětu tohoto vkladu a jeho navrhovanou hodnotu a dodržen nebyl ani požadavek odborného ocenění, ztotožňuje se dovolací soud se soudem odvolacím v závěru, že tento nedostatek pozvánky či oznámení nepochybně porušením zákona byl. Proto se ve vztahu k němu zabýval právní otázkou, o které odvolací soud připustil dovolání.

Ve vztahu k posuzované právní otázce pak dospěl Nejvyšší soud k tomu, že požadovaný závěr že posouzení, zda lze vyhovět žalobě akcionáře, který se domáhá ochrany svých práv pouze z formálních důvodů, aniž by tyto důvody mohly ovlivnit výsledky rozhodnutí valné hromady, není možné učinit obecně, ale že je třeba vycházet v každém jednotlivém případě z konkrétních okolností tohoto případu. Takový postup dnes (nejen pro tento případ) ukládá soudu ustanovení § 183 odst. 2 obch. zák. Jak však správně uzavřel odvolací soud, toto ustanovení není možno aplikovat na případy posuzování rozhodnutí valné hromady podle obchodního zákoníku před novelou. I pro taková rozhodnutí však bylo třeba v každém jednotlivém případě, a to i bez návrhu zkoumat, zda uplatnění práva akcionáře podle § 183 obch. zák. není v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku. Takovému výkonu práva totiž není podle ustanovení § 265 obch. zák. možno poskytnout právní ochranu.

Zda v projednávané věci takový stav nastal, bude třeba zkoumat, jak se uvádí shora, podle konkrétních podmínek projednávané věci. V tom směru je třeba zejména zkoumat, zda zrušením napadeného rozhodnutí valné hromady nemůže dojít k podstatnému zásahu do práv třetích osob, které v dobré víře na veřejných trzích nabyly akcie žalované z napadeného zvýšení základního jmění.

Protože se odvolací soud v projednávané věci rozpořem žaloby se zásadami poctivého obchodního styku nezabýval, ač se jimi zabývat měl, nezbylo Nejvyššímu soudu než výrok jeho rozsudku v části týkající se neplatnosti usnesení valné hromady o zvýšení základního jmění rovněž zrušit a spolu s

ním, ze stejných důvodů, zrušit i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 1, části věty za středníkem a odst. 2, věty druhé, o. s. ř. a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Podle ustanovení § 200e odst. 1 a 3 ve vazbě na ustanovení § 9 od st. 4 písm. j) o. s. ř. se ve věcech vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady rozhoduje usnesením. Rozhodnutí odvolacího soudu má proto povahu usnesení, i když tak není označeno a proto také dovolací soud rozhodl ve věci usnesením. Uvedený nedostatek označení však není takovou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci a ani jím účastníkům řízení nebyla odňata možnost jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. a nezakládá ani jiný z důvodů zmatečnosti podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř.